

JAMT-TRØNDERSKE HISTORIEDAGE 2023

FREDAG 12. AUG. Vi omlag 25 deltakere begynte tre opplevelsesrike dage med en kvelds-vandretur gjennom Stjørdal sentrum. Langs gamle trehuse og butikker, over et nutids torg med vannsøylefelt, vakker beplantning og det iøyefallende Kimen-kulturhus. Usynlig parkering under bakken. Den engagerte og velorienterte omviser, - sammen med lokalkjente, fortalte om byens fortid og notid ved fjord og elv, ved ferdselsveje mot nord,sør og øst.

Et varselskilt minnet om at "barna er vårt ansvar". Her er flere barnehager, og skoler til ulike aldersklasser og linjer, samt idretts- og friluftsanslegg til bruk for kommunens 25 tus. beboere. Så tvers gjennom Torgkvartalet med mangfoldige butikker. Videre gjennom en søyleskog av slanke furutrær, hvor Info-plakater om flere års Agrisjå og nyere aktiviteter, sto side om side med brakketufter etter siste krig.

Oppe på Monsberget, et populært friluftsområde, ventet en trivelig gjeng med et lett kveldsmåltid og drikke. Landsdelens historie i store trekk ble fortalt, - sterkt preget av krige og konger gjennom hundreårene, - men også handel- og kultursamkvem, jordbruk og diverse andre virksomheter ble nevnt. Uhyggelig ruiner og inngange til rom i fjellet minnet om årene 1940-45, - på turen ned til hotellet, hvor en god natts hvile ventet.

LØRDAG 12. AUG. - begynte med et alsidigt frokosttilbud, -fra vanmelon-biter til stekt flekk, samt mange slags brød og drikke. Flere andre gjester, på reise med buss eller fly, smøg sig mellem bordene.

Dagens rundtur med buss bragte oss først sørover langs fjorden med orientering om lokale foretak og historier, til helleristninger på Steinmohaugen. På en blankvasket bergvegg var hogget inn tydelige omrids av noen få elge i nermere naturlig størrelse. H.V.Stuedal gav et så grundig og fengende kunnskapsløft om bergkunstens utbredelse i Skandinaviens, fra stein- til bronsealder, at vi nesten glemte det vanskelige sted for så mange tilhørere.

Videre østover langs Stjørdalselva, mellom frodige kornmarker og bratte berg, ble vi fortalt om dannelse av landskapet ved klima-variasjoner, landheving og elvas gravinger gjennom tusinder av årstider. Nå skjer store endringer på få timer, dage, - eller år, med gravemaskiner, betong og asfalt.

Hegra festning er et grufullt minne om 1905 og 1940. Mye berg er sprengt løs og bygd oppatt i murer, - til kortvarig nytte. En sers flink omviser kunne også avsløre at det nytter å og stå imot myndigheter, - eventuelt ta hensyn til person i kompliserte og skrøbelige demokratiske styrer. Flott utsikt til frodig skog og dalbotn dypt ned, et lett måltid, solskinn og endelig presisjonskjøring med stor buss på en smal, bratt og svinget veg, dempet dystre tanker.

Minnesteinen over forbindelsesoffiser Långstrøm fester flere forsøk på samarbejde under kaotiske forhold i 1718. En annen stein og en info-tavle vitner om ulike virkelighetsoppfatninger av disse militære og sivile hendelser, sett fra senere perioder: under nasjonsoppbyggingen i

1800-åra, og vår tids oppmerksomhet på følgetilstande for folk flest Altså, hva var hensikten og resultatene av iherdige strabadser.

Fredeligere var omgivelsene og historiene ved et annet bergkunst felt i et beiteområde ned mot fjorden. HVS forsatte grundig å gjøre rede for bevaring og visning av tegninger i steinflater, om forskjellig stil i nord og sør, ja, som dialekter. Lett gjenkennelige figurer endret sig til `kinesiske skrifttegn`. Steinalderfolk gjorde noe, bronsefolk var kun tilstede. Skipsmotiver: skinn- og trebåter så store at de kunne krysse hav, - eller var de symboler på samfunn. Her har tanker om livsmuligheter blitt banket inn i stein. Hvert år siden har trærne dannet løv, gras og blomster vokst, - andre tanker likeså, og fugler gitt sine lyder.

Nede ved vakre Håmmersbukta i Fættensfjorden er 17 bunkere bygd inn i kystskrenten og forbundet med skinnegang til en skipskai. De var lagerrom for Ubåt-basen Dora i 1940 åra. Tilsammen et enormt anlegg, gjort av planleggere-handverkere-slaver. I eet rom var Skatval krigshistoriske museum etablert av een person, G.Bremset, over lang tid. En samling av skrekkelige gjenstande til krigsformål, forsynt med informasjonen i skrift og på film. En imponerende dokumentasjon av en skamfull historie. Medbrakt skuffkake og kaffe på termos, blant hyggelige deltakere ved den spejlblanke sjøveg, mildnet inntrykkene.

Festmiddagen om kvelden var en god anledning til samtaler av felles interesser. For en hørselssvekket desverre for vanskelig, - tross høreapparat. Så en vandretur i fredelige gater ble en bedre opplevelse.

SØNDAG 13. AUG. Etter enno en gedigen frokost på lufthavn hotellet flyttet vi alle til Ola Viks hus i Frivilligsentralens lokaler. Her fikk vi nye og kjente opplevelser i tur og orden ved taler og bilder:

- Gjøre synlig og beskytte bergkunst i Trøndelag.
- Forståelse av bergkunst.
- Vikingetids grave og jernframstilling.
- Samisk arkeologiprojekt.

Et ypperlig tillaget måltid av frivillige kunne nytes i en solfylt og blomsterpydet gårdshage.

Tillige mettet av et vidt spenn av opplevelser i selskap med historieinteresserte mennesker, gikk reisen med tog og buss tilbake til Haltdalen.